	Комунальний заклад **«КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ МЕДИЧНИЙ КОЛЕДЖ»** **Дніпропетровської обласної ради** **СИЛАБУС**
Освітній компонент	**Історія та культура України**
Освітньо-професійна програма	Сестринська справа, Лікувальна справа, Акушерська справа
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Спеціальність	І5 Медсестринство
Галузь знань	І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
Статус освітнього компонента	Обов'язкова
Форма навчання	Очна (денна)
Рік навчання / семестр	І курс / І семестр
Кількість кредитів ECTS/обсяг	Кредитів – 3 Усього годин – 90 Лекції – 24 Семінарські заняття – 30 Самостійна робота – 36
Викладач	Суздаль Марина Миколаївна, кандидат історичних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист; Гаврилиця Юлія Костянтинівна, викладач першої категорії
E-mail	marinasuzdal3@gmail.com u.gavrilica@krmedkol.com
Консультації	За графіком упродовж навчального року
Анотація до курсу	**Освітній компонент «Історія та культура України»** спрямований на формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про історичний розвиток українських земель, української державності, суспільства та культури від найдавніших часів до сучасності. Зміст освітнього компонента поєднує історичні, культурологічні та громадянські знання, сприяє усвідомленню закономірностей українського державотворення, особливостей соціально-політичного та культурного розвитку, місця України в європейському й світовому історичному просторі. Особлива увага приділяється розвитку історичної пам'яті, критичного й аналітичного мислення, здатності працювати з історичними, документальними, статистичними та візуальними джерелами, установлювати причинно-наслідкові зв'язки, відрізняти історичний факт від оцінки, інтерпретації, пропагандистського твердження чи маніпуляції.

	Вивчення освітнього компонента сприяє формуванню громадянської свідомості, поваги до культурної спадщини України, прав і свобод людини, принципів рівності, толерантності та відповідальності. Для майбутніх медичних працівників курс має професійне значення, оскільки розуміння історичних, культурних, соціальних, гендерних і релігійних особливостей українського суспільства сприяє формуванню толерантної, етичної та неосудної професійної комунікації з пацієнтами, членами їхніх родин і колегами.
Мета та завдання курсу	**Метою вивчення освітнього компонента «Історія та культура України»** є формування у майбутніх медичних фахівців цілісного розуміння історичного розвитку української держави, українського народу та його культурної спадщини, розвиток історичної пам'яті, критичного мислення, громадянської свідомості, поваги до національних цінностей і відповідальності за майбутнє України. **Основні завдання освітнього компонента:** 1. Сформувати системне уявлення про основні етапи історичного розвитку України від найдавніших часів до сучасності. 2. Розкрити закономірності й особливості українського державотворення, суспільно-політичних, соціально-економічних і культурних процесів. 3. Формувати здатність установлювати причинно-наслідкові зв'язки між історичними подіями та процесами. 4. Розвивати навички аналізу історичних документів, карт, статистичних даних, візуальних джерел та культурних пам'яток. 5. Формувати вміння розмежовувати історичний факт, оцінку, інтерпретацію, пропаганду та маніпуляцію. 6. Розвивати здатність критично оцінювати інформацію з різних джерел і використовувати достовірні інформаційні ресурси. 7. Формувати розуміння цінності прав і свобод людини, культурного, етнічного, релігійного та соціального різноманіття. 8. Сприяти усвідомленню значення історичної пам'яті, національної ідентичності та культурної спадщини. 9. Розвивати здатність аргументовано висловлювати власні судження та брати участь у конструктивній дискусії. 10. Формувати в майбутніх медичних працівників здатність враховувати соціальні, культурні, гендерні й релігійні відмінності під час професійної взаємодії. **Обов'язковим завданням постає формування компетентностей, заявлених в освітній програмі:** **ЗК 1.** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства

	та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. **ЗК 2.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. **ЗК 3.** Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем. **ЗК 4.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. **ЗК 8.** Здатність до міжособистісної взаємодії.
Програмні результати навчання	**РН 6.** Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей. *Компетентності та результат навчання формуються наскрізно протягом усього періоду опанування освітнього компонента.*

Зміст курсу

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНИХ РОБІТ

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Лекції	Сам. роб.
1	Вступ: Найдавніші часи в історії людства України.	2	
	Галицько-Волинська держава за нащадків Данила Романовича.		2
	Українські землі у литовсько-польську добу (XIV – перша половина XVI ст.).		4
2	Давньоруська держава в IX–XIII ст.	2	
	Українські землі в першій половині XVIII ст.		2
3	Українські землі у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.	2	
	Українські землі у складі Австрійської імперії в другій половині XVIII–XIX ст.		2
4	Українські землі в другій половині XVII – в першій половині XVIII ст.	2	
	Культура України у XVIII–XIX ст.		2
5	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій в другій половині XVIII–XIX ст.	2	
	Україна в роки Першої світової війни.		2
	Західноукраїнська Народна Республіка.		2

	Форсована індустріалізація.		2
6	Початок Української революції 1917–1921 рр.	2	
	Суцільна колективізація в радянській Україні.		2
	Українські землі у складі Польщі.		2
7	Розгортання визвольних змагань.	2	
	Українські землі у складі Чехословаччини та Румунії.		2
8	Встановлення та утвердження комуністичного тоталітарного режиму в Україні.	2	
	Україна в перші повоєнні роки.		4
9	Україна в роки Другої світової війни.	2	
	Стан промисловості та сільського господарства в умовах десталінізації.		2
10	Україна в період загострення кризи радянської системи.	2	
	Стан промисловості та сільського господарства в період загострення кризи радянської системи.		2
11	Відновлення незалежності України.	2	
	Збройна агресія Російської Федерації проти України.		2
12	Становлення України як незалежної держави. Творення нової України.	2	
	Українське мистецтво ХХ ст.		2
	Разом	**24**	**36**

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	**Тема**	**Години**
01	Українські землі доби заліза. Специфіка археологічних культур на українських теренах.	2
02	Київська Русь в період піднесення та могутності. Культура Київської Русі.	2
03	Галицько-Волинська держава.	2
04	Українські землі у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.	2
05	Культура України у XVIII–XIX ст.	2
06	Практичне заняття. Українські січові стрільці як перше в новітній історії національне військо.	2
07	Українська держава гетьмана Павла Скоропадського.	2
08	Директорія УНР: у вогні війни та політичного протиборства.	2
09	Практичне заняття. Історичні документи про витоки, причини та наслідки Голодомору.	2
10	Україна в роки Другої світової війни.	2
11	Україна в умовах десталінізації.	2
12	Зростання суспільно-політичної активності громадян. Утвердження незалежності України.	2
13	Суспільно-політичне життя України 2005–2022 рр.	2
14	Українська культура першої половини ХХ ст.	2

15	Українська культура другої половини XX – початку XXI ст.	2
	Разом:	**30 год**

Пререквізити	базові знання з історії України та суспільствознавчих дисциплін
Кореквізити	освітні компоненти соціально-гуманітарної підготовки, спрямовані на формування громадянських, комунікативних, культурних та етичних компетентностей
Постреквізити	професійно орієнтовані освітні компоненти та практична підготовка, у яких реалізуються навички міжособистісної взаємодії, професійної етики, толерантної і неосудної комунікації з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей
Методи навчання	За типом пізнавальної діяльності застосовуються пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, дослідницький, аналітичний, індуктивний і дедуктивний методи. Лекційна підготовка передбачає пояснення та систематизацію навчального матеріалу, проблемний виклад, використання мультимедійних презентацій, історичних карт, схем, документальних і візуальних матеріалів. Під час семінарських занять застосовуються обговорення та дискусія; аналіз історичних документів і мемуарних джерел; робота з історичними картами; аналіз статистичних і візуальних матеріалів; порівняльний аналіз історичних явищ; проблемні й ситуаційні завдання; підготовка аргументованих відповідей; робота в малих групах; навчальні презентації; аналіз історико-культурних пам’яток. Самостійна робота передбачає опрацювання рекомендованої літератури та цифрових інформаційних ресурсів, роботу з першоджерелами, підготовку таблиць, схем, хронологій, порівняльних характеристик і навчальних повідомлень.
Методи контролю	усне та письмове опитування; тестовий контроль; виконання індивідуальних та групових навчальних завдань; аналіз історичних документів, карт, статистичних і візуальних джерел; оцінювання аргументованості усних відповідей; виконання проблемних і ситуаційних завдань; контроль самостійної роботи; тематичний контроль; інтегровані завдання для перевірки заявлених компетентностей; підсумковий контроль у формі екзамену.
Види контролю	поточний, тематичний та підсумковий контроль; підсумковий контроль – екзамен відповідно до навчального плану

Перелік практичних навичок та умінь

1. Орієнтуватися в хронології основних подій та етапів історії України.
2. Визначати просторові межі історичних процесів і працювати з історичною картою.
3. Використовувати основні історичні та культурологічні поняття.
4. Характеризувати основні етапи українського державотворення.
5. Установлювати причинно-наслідкові зв’язки між історичними подіями, явищами та процесами.

6. Аналізувати історичні документи, першоджерела та матеріали мемуарного характеру.
7. Аналізувати статистичні, картографічні й візуальні джерела.
8. Розмежовувати історичний факт, оцінку, інтерпретацію, пропагандистське твердження та маніпуляцію.
9. Порівнювати суспільно-політичні, соціально-економічні й культурні процеси різних історичних періодів.
10. Характеризувати діяльність історичних постатей у відповідному історичному контексті.
11. Візуально розпізнавати та характеризувати визначні історико-культурні пам'ятки.
12. Аналізувати твори українського мистецтва у зв'язку з історичним контекстом.
13. Аргументовано формулювати власні висновки та судження.
14. Критично оцінювати інформацію та перевіряти її за достовірними джерелами.
15. Усвідомлювати значення прав і свобод людини, культурного різноманіття, рівних можливостей, толерантності та громадянської відповідальності.
16. Аналізувати значення історичної пам'яті, національної ідентичності та культурної спадщини.
17. Використовувати історичні й культурологічні знання для кращого розуміння соціальних, культурних, гендерних і релігійних відмінностей.
18. Застосовувати набуті знання для формування толерантної та неосудної професійної комунікації майбутнього медичного працівника.

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Охарактеризуйте основні етапи найдавнішої історії України та поясніть сутність неолітичної революції.
2. Охарактеризуйте трипільську культуру та її господарські й культурні особливості.
3. Визначте місце кіммерійців, скіфів і сарматів в історії українських земель.
4. Охарактеризуйте античні міста-держави Північного Причорномор'я та Криму.
5. Поясніть походження, розселення та суспільний розвиток давніх слов'ян.
6. Визначте передумови утворення Русі-України та охарактеризуйте діяльність перших київських князів.
7. Охарактеризуйте внутрішню й зовнішню політику Володимира Великого та Ярослава Мудрого.
8. Поясніть значення прийняття християнства для державного й культурного розвитку Русі.
9. Охарактеризуйте суспільний устрій, господарство та культуру Русі-України.
10. Поясніть причини політичної роздробленості Русі та наслідки монгольської навали.
11. Охарактеризуйте утворення та розвиток Галицько-Волинської держави.
12. Визначте роль Данила Романовича в українському державотворенні та міжнародній політиці
13. Поясніть історичне значення Королівства Руського та причини його занепаду.
14. Охарактеризуйте становище українських земель у складі Великого князівства Литовського.
15. Поясніть значення Кревської та Городельської уній для українських земель.
16. Визначте причини виникнення українського козацтва та охарактеризуйте устрій Запорозької Січі.
17. Охарактеризуйте діяльність Петра Конашевича-Сагайдачного.
18. Визначте причини, рушійні сили та основні етапи Національно-визвольної війни середини XVII ст.
19. Охарактеризуйте державний устрій Гетьманщини та діяльність Богдана Хмельницького.
20. Проаналізуйте значення Переяславської ради та Березневих статей для подальшої історії України.
21. Поясніть причини та наслідки Руїни.
22. Охарактеризуйте внутрішню й зовнішню політику Івана Мазепи та наслідки Полтавської битви.
23. Поясніть процес обмеження автономії Гетьманщини у XVIII ст. та ліквідацію Запорозької Січі.

24. Порівняйте становище українських земель у складі Російської та Австрійської імперій.
25. Охарактеризуйте основні реформи XIX ст. та їх вплив на соціально-економічний розвиток України.
26. Визначте основні етапи українського національного відродження XIX ст.
27. Охарактеризуйте розвиток української культури XVIII–XIX ст. та внесок Г. Сковороди, І. Котляревського, Т. Шевченка, М. Лисенка.
28. Поясніть вплив Валуєвського циркуляра та Емського указу на розвиток української культури.
29. Охарактеризуйте становище українських земель у роки Першої світової війни.
30. Визначте роль Українських січових стрільців у формуванні української військової традиції.
31. Охарактеризуйте діяльність Української Центральної Ради та зміст її Універсалів.
32. Поясніть значення проголошення незалежності УНР і Берестейського мирного договору.
33. Охарактеризуйте Українську Державу Павла Скоропадського.
34. Охарактеризуйте утворення ЗУНР та значення Акта Злуки УНР і ЗУНР.
35. Визначте основні причини поразки Української революції 1917–1921 рр.
36. Поясніть сутність НЕПу, українізації та встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні.
37. Охарактеризуйте форсовану індустріалізацію та суцільну колективізацію в радянській Україні.
38. Визначте причини, механізми та наслідки Голодомору 1932–1933 рр.
39. Охарактеризуйте «Великий терор» та його вплив на українське суспільство й культуру.
40. Порівняйте становище українців у складі Польщі, Румунії та Чехословаччини в міжвоєнний період.
41. Поясніть значення діяльності УВО, ОУН, просвітніх і політичних організацій на західноукраїнських землях.
42. Охарактеризуйте утворення Карпатської України та роль Карпатської Січі.
43. Охарактеризуйте становище України в роки Другої світової війни та наслідки нацистської окупації.
44. Поясніть сутність Голокосту в Україні, трагедії Бабиного Яру та діяльності Праведників народів світу.
45. Охарактеризуйте український визвольний рух у роки Другої світової війни та діяльність УПА.
46. Поясніть наслідки Другої світової війни для України та особливості повоєнної відбудови.
47. Охарактеризуйте десталінізацію та суспільно-економічні зміни в Україні у 1950–1960-х рр.
48. Поясніть сутність неосталінізму, дисидентського руху, «самвидаву» та діяльності Української Гельсінської групи.
49. Охарактеризуйте відновлення незалежності України, основні етапи державотворення, Революцію Гідності та російсько-українську війну 2014–2025 рр.; визначте роль громадянського суспільства, Збройних Сил України та волонтерського руху.
50. Охарактеризуйте основні напрями розвитку української культури XX – початку XXI ст. та поясніть роль культури у збереженні історичної пам’яті, національної ідентичності й культурному спротиві.
51. Наведіть історичні приклади порушення прав і свобод людини в Україні та поясніть, які уроки вони мають для сучасного демократичного суспільства.
52. На конкретних прикладах поясніть значення релігійного, етнічного та культурного різноманіття України й необхідність толерантного ставлення до представників різних спільнот.
53. Поясніть, як відрізнити історичний факт від оцінки, інтерпретації, пропагандистського твердження або маніпуляції. Які джерела доцільно використовувати для перевірки інформації?
54. Наведіть приклади того, як знання історичних, культурних, релігійних і соціальних особливостей українського суспільства можуть сприяти толерантній та неосудній професійній комунікації майбутнього медичного працівника.

55. Поясніть, чому збереження історико-культурної спадщини, історичної пам’яті та громадянської відповідальності є складовими професійної й громадянської компетентності сучасного фахівця.

Політика курсу

Опанування освітнього компонента «Історія та культура України» передбачає систематичну участь здобувача освіти в освітньому процесі, підготовку до семінарських занять, своєчасне та самостійне виконання навчальних завдань і самостійної роботи. Навчальна взаємодія ґрунтується на принципах взаємоповаги, академічної доброчесності, відповідальності, толерантності, партнерства та поваги до різних аргументованих поглядів. Під час роботи з історичними подіями та суспільно чутливими темами здобувачі освіти повинні розмежовувати історичний факт, наукову інтерпретацію та особисту оцінку, аргументувати власні судження та посилатися на достовірні джерела. Дотримання академічної доброчесності передбачає самостійне виконання навчальних завдань, недопущення списування під час поточного та підсумкового контролю, коректне посилання на використані джерела, недопущення плагіату та представлення чужої роботи як власної, відповідальне використання інформаційних ресурсів. Пропущені заняття та невиконані обов’язкові види робіт опрацьовуються відповідно до встановленого в Коледжі порядку. Цифрові ресурси та інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися як допоміжні засоби навчання за умови критичної перевірки інформації, самостійності виконання роботи, зазначення використаних джерел і дотримання принципів академічної доброчесності.

Політика оцінювання

Оцінювання результатів навчання з освітнього компонента «Історія та культура України» здійснюється на засадах об’єктивності, систематичності, прозорості, академічної доброчесності та відповідності визначеним компетентностям і результатам навчання. Під час поточного і тематичного оцінювання враховуються повнота та усвідомленість знань; правильність використання історичних і культурологічних понять; знання хронології; уміння встановлювати причинно-наслідкові зв’язки; здатність працювати з історичними картами; уміння аналізувати письмові, статистичні та візуальні джерела; здатність розмежовувати факт та інтерпретацію; уміння порівнювати історичні процеси; аргументованість власних суджень; активність і змістовність роботи на семінарських заняттях; якість виконання самостійної роботи; здатність застосовувати історико-культурні знання під час аналізу професійно та суспільно значущих ситуацій. Окремо оцінюється сформованість наскрізних компетентностей, пов’язаних із розумінням прав людини, культурного різноманіття, рівних можливостей, толерантності, громадянської відповідальності та неосудної професійної комунікації. Підсумковий контроль — екзамен. Порядок проведення екзамену, повторного оцінювання, відпрацювання пропущених занять та оскарження результатів визначається чинними внутрішніми нормативними документами Коледжу.

Критерії оцінювання тестів

Фінальна оцінка за тестові завдання встановлюється на основі відсотка правильних відповідей:

Кількість правильних відповідей в %	Оцінка
90-100%	5
89-74%	4
73-60%	3
<60%	2

Інформаційні ресурси

Основна література

Лазарович М. Історія та культура України : підручник. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 731 с.

Додаткова література

2. Бліхар В. Історія та культура України : навч.-метод. посіб. Львів : Арал, 2018. 480 с.

3. Косяк С. М. Історія та культура України : курс лекцій : навч. посіб. Черкаси : ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2024. 202 с.

4. В’ятрович В., Забілий Р., Дерев’яний І., Содоль П. УПА. Історія нескорених. Київ : Наш Формат, 2023.

5. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. 2023.

6. Плохій С. Російсько-українська війна: повернення історії. Харків, 2023.

Електронні інформаційні ресурси

7. Український інститут національної пам’яті — https://uinp.gov.ua/
8. Інститут історії України НАН України — https://history.org.ua/
9. Електронний архів українського визвольного руху — https://avr.org.ua/
10. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського — https://www.nbuv.gov.ua/
11. «Локальна історія» — https://localhistory.org.ua/
12. YouTube-канал «Історія Без Міфів» — https://www.youtube.com/@IstoriyaBezMifiv
13. Державна архівна служба України — https://archives.gov.ua/
14. Національний музей історії України — https://www.nmiu.org/
15. Онлайн-виставки Національного музею історії України — https://exhibitions.nmiu.org/

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії загальноосвітніх та гуманітарних дисциплін
Протокол № 1 від «03» вересня 2026 р.
Голова ЦК _____ / Ліна ГАЙДУК /
(підпис)